

2023-06-06 Nr. NV-1361

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-768 TAIS-23-5914(2)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO NR. IX-2135 1 PRIEDO PAPILDYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2402		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2023-05-11	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta Data iš kalendoriaus	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Nusikalstamoms veikoms vykdyti dažnai kaip įrankis yra naudojamas telefonas. Nusikaltėliai dažniausiai naudojami „Labas“, „Pildyk“, „Ežys“ ar kitomis išankstinio mokėjimo SIM kortelėmis, kurias galima įsigyti anonimiškai, ir, pasinaudojus išmesti bei įsigyti naują ir taip keisti korteles neretai kad ir kelis kartus per dieną. Informacija apie asmenis, kurie įsigijo išankstinio mokėjimo kortelę, nėra renkama ir saugoma, o tokia padėtis labai sunkina ir lėtina atliekamus kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminius tyrimus, nes tokių kortelių vartotojų asmenybės nustatyti gaišamas laikas, o surinkti duomenys praranda aktualumą.

Privalomas SIM kortelių registravimas gali būti efektyvi prevencinė priemonė nacionalinio saugumo srityje, kovojant su skleidžiama dezinformacija, kadangi registruojantis pokalbių portaluose naudojamas telefono numeris su išankstinio apmokėjimo SIM kortele. Dabar tokias korteles nevaržomai gali įsigyti nedraugiškų šalių piliečiai ir vykdyti priešingą veiklą nacionaliniam saugumui, naudojant mūsų šalies telefono numerius.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūloma Elektroninių ryšių įstatymo 1 priede nustatyti, kad ryšio šaltiniui išaiškinti ir nustatyti, privalomai turi būti renkami ir saugomi duomenys (telefono ryšio numeris, abonento identifikavimo modulio (SIM) numeris (ICCID), tarptautinis mobiliojo kalbinio ryšio abonento identifikatorius (IMSI); asmens vardas ir pavardė, įmonės kodas, asmens (įmonės) kodas, adresas, taip pat asmens tapatybę patvirtinančio dokumento tipas, serija ir numeris, išskyrus atvejus, kai asmens tapatybė nustatoma nuotoliniu būdu), susiję su mobiliojo kalbinio ryšio paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos.

Priėmus įstatymo projektą palengvės ikiteisminių tyrimų atlikimas, kai įtariamieji asmenys naudojami mobiliojo ryšio išankstinio mokėjimo paslauga, nes bus lengviau nustatyti tokių asmenų tapatybę bei kitas su tyrimu susijusias aplinkybes. Taip pat bus apsunkinta asmenų, siekiančių vykdyti nusikalstamas veikas, naudojantis išankstinio mokėjimo paslauga, veikla.

Manome, kad surinkti numatomus duomenis apie jau visas išduotas SIM korteles, būtų neproporcinga finansinė ir administracinė našta verslui, lyginant su įstatymo tikslu.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Siekiant užtikrinti sklandų paslaugų teikimą keičiantis teisiniui reguliavimui, siūlytina nustatyti įstatymo projekto įgyvendinimo mechanizmą nustatant tinkamą terminą įgyvendinimo pasirengimui. Siūlytina nustatyti, kad Vyriausybė arba jos įgaliota institucija iki įstatymo įsigaliojimo nustatys asmens duomenų, susijusių teikiamomis viešosiomis judriojo telefono paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos, rinkimo ir tvarkymo tvarką.

Informacija apie tai, kokios išlaidos galėtų tekti operatoriams dėl pakeisto teisinio reglamentavimo nepateikta nei su Įstatymo projektu, nei su Nutarimo projektu. Mobiliojo ryšio paslaugų teikėjai, įgyvendindami prievolę kaupti išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenis, patirtų reikšmingas finansines sąnaudas, kurios remiantis 2016 m. darytais skaičiavimais, mobiliojo ryšio paslaugų teikėjams siektų apie 9 mln. Eur (detalūs sumos paskaičiavimai buvo pateikti Vidaus reikalų ministerijai). Vertinat pasikeitusią ekonominę situaciją, tikėtina, kad šiuo metu finansinės sąnaudos būtų dar didesnės.

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos duomenimis, 2022 m. VI ketvirtį 1 203,3 tūkst. paslaugų gavėjų naudojo išankstinio mokėjimo paslauga. Nors viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų abonentų, besinaudojančių išankstinio mokėjimo viešosiomis mobiliojo ryšio paslaugomis, skaičius Lietuvoje nuo 2016 m. nuosekliai mažėja, 2022 m. IV ketvirčio pabaigoje iš 3,826 mln. aktyvių viešųjų mobiliojo ryšio paslaugų abonentų 31,4 procento naudojo išankstinio mokėjimo paslauga.

Informacijos, apie tai, kiek naujų paslaugų gavėjų atsiranda besinaudojančių išankstinio mokėjimo paslauga

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

pastaraisiais metais, nepateikta.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas teiktas derinti Susisiekimo ministerijai, Teisingumo ministerijai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Finansų ministerijai, Antrajam operatyvinių tarnybų departamentui (toliau – AOTD), Valstybės saugumo departamentui, Ryšių reguliavimo tarnybai ir Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai. Pastabas ir pasiūlymus taip pat pateikė UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“, AB Telia Lietuva, Lietuvos verslo konfederacija ir Vyresnio amžiaus žmonių reikalų taryba prie Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Taryba).

Nutarimo projektas buvo be pastabų suderintas su AOTD, Valstybės saugumo departamentu ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija.

Nutarimo projektas patikslintas atsižvelgiant į Susisiekimo ministerijos, Teisingumo ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Finansų ministerijos, Ryšių reguliavimo tarnybos, UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“, AB Telia Lietuva, Lietuvos verslo konfederacija ir Tarybos pastabas ir pasiūlymus. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, suderinti darbo tvarka.

UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir Lietuvos verslo konfederacijos pateiktos pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos nebuvo iš karto atsižvelgta, buvo aptarti pasitarimo metu. Po pasitarimo Nutarimo projektas buvo papildomai patikslintas. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos atsižvelgta iš dalies ir kurių nepavyko suderinti pasitarimo metu, įvertinti derinimo pažymoje. Pažymėtina, kad UAB „Tele2“, UAB „Bitė Lietuva“ ir Lietuvos verslo konfederacija, siūlo neapsiriboti tik išankstinio mokėjimo SIM kortelių savininkų duomenų kaupimu, bet plačiau pažiūrėti į įstatymo projektu siekiamą tikslą ir taikyti platesnį priemonių ratą įstatymo projekto tikslui pasiekti, t.y. sudaryti sąlygas veiksmingiau tirti nusikalstamas veikas ar jas užkardyti.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūlome iš esmės pritarti Seimo nario Mindaugo Skritulsko parengtam Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 1 priedo papildymo įstatymo projektui Nr. XIVP-2402, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui jį tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

- registruoti tik naujai po Elektroninių ryšių įstatymo projekto įsigaliojimo parduodamas ir aktyvuojamas išankstinio mokėjimo korteles;
- kortelių registraciją taikyti visiems abonentams, o ne tik įsigyjantiems mobiliojo kalbinio ryšio paslaugas;
- nustatyti, kad Vyriausybė arba jos įgaliota institucija iki įstatymo įsigaliojimo nustatys asmens duomenų, susijusių teikiamomis viešosiomis judriojo telefono paslaugomis, kurios iš anksto apmokėtos, rinkimo ir tvarkymo tvarką;
- papildyti nuostatomis, kurios suteiktų ryšių operatoriams galimybę kovoti su galimais sukčiavimo atvejais vykdyti sukčiavimo per viešųjų ryšių tinklą prevenciją (pvz.: siuntėjas yra ne numeris, o paslaugos teikėjo tiksliai nurodytas registracijos pavadinimas, jo trumpinys ar saugomas prekių ženklas (pavyzdžiui: VMI, SEB, „Swedbank“, ERGO ar pan.); SMS žinutės siunčiamos iš užsienio; SMS žinutėje yra nuoroda į įtartą internetinį puslapį, kuris imituoja tikrą paslaugų teikėjo puslapį).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Kipras Mensevičius

Viešojo valdymo grupė, konsultantas kompiuterių sistemų klausimais